

Liaudies daina

Įkelkite atitinkamus argumentus, nusakančius, kas būdinga lietuvių liaudies dainoms, ką jos reiškė mūsų protėviams.

Anot G. Beresnevičiaus, lietuvių liaudies dainoms būdinga *meditacinė jausena:

Dainose pagrindinė informacinė erdvė yra gamta:

Lietuvių liaudies daina – elementas, telkiantis žmones į bendruomenę:

Pagrindinė liaudies dainų erdvė, anot M. Martinaičio, „...įvykių ir veiksmų scena, čia dar tebėra gamta, jos apsuptis, vešlumas, vegetacinių ciklų kaita, augalijos bei gyvūnijos elgsena, jų sankcijos. Iš tikrųjų – tai fantastiškiausia žmogaus buveinė: kalbantis, žydintis, giedantis lietuviškas rojus; rojus, giedriausia elgsenos erdvė, kuri paliekama išeinant į karą, tekant ar vedant <...> gamtiškumas sietinas su archajiškiausia patirtimi, senaisiais tikėjimais ir apeigomis...”

„Lietuviai dainuoja ne dėl meno, bet kad pačia daina suteiktų savo gyvenimui būtį formą. <...> daina yra savotiškas pasibuvimas, buvimas kartu, kuriame turi dalyvauti visi esantieji. Lietuvių liaudies daina iš esmės yra bendrijos daina. Bendras gyvenimas, kurį lietuvių valstietis gyvena kaime, tiksliai atsispindi ne tik jo dainų turinyje, bet taip pat iš jų atlikimo formos.“ (A. Maceina)

„Lietuvė ar lietuvis dainuoja apie laukimą. Visos dainos yra laukimo dainos: šit ims kas ir atsitiks, aš plauksiu, žada, aš skrisiu, žada, aš eisiu, žada, bet neina ir neskrenda kažin kodėl. O jei ir skrenda, tai visada pro šalį, pro debesis, pro kalnelius – bet pro šalį, arba stebėtojas tiesiog ima ir mato dingstant padangėje gulbių pulkelį ar bernelį, ar mergelę užu miško, užu marių.“

Įkelkite lietuvių liaudies dainų žanrų apibūdinimus.

Darbo dainos:	Vestuvinės dainos:	Karinės-istorinės dainos:	Valiavimai –

„Dėmesys sutelkiamas į pavienio žmogaus – paties kario, namie laukiančių seselių, mergelės – išgyvenimus. Karas parodomas ne kaip viso krašto nelaimė, o kaip vienos šeimos išgyvenama drama. Mirtis už tėvynės laisvę garbinga.“ (G. Skabeikytė-Kazlauskienė)	„Dainos kuria dvasingesnį, šviesesnį pasaulį nei tikroviškas. Svajonių objektas – jaunas, gražus bernelis, puikus artojas. Ir mergelė gražiausia, kai darbą dirba, šieną grėbia. Darbo mokėjimas, smagus triūsas dainose – apibendrinta savybė. Tai ir sveikata, ir jaunystė, ir stropumas, rūpestingumas. Su darbo mokėjimu derinasi ir gražus drabužis, ir dailus elgesys, jau nekalbant apie išvaizdą.“ (D. Sauka)	tai „dainos, kurių pavadinimas kilęs nuo priedainio šūksnio valio. Šios dainos – gaivališka darbo džiaugsmo išraiška.“ (G. Skabeikytė-Kazlauskienė) Valiavimai nesudėtingo turinio, nerišlios sandaros: dainininkai džiaugiasi plieno dalgiu, lygia pieva ir baltu dobiu, šienpjoviai viens kitą skubina, tinginius išjuokia, o visus posmus jungia džiaugsmo šūksmas – „valio, valio“. (D. Sauka)	„...pagrindinis motyvas yra nepriklausoma laikysena, laisvas pasirinkimas, drąsi kalba su pro šalį jojančiu, į merginas besižvalgančiu vaikinu. Vietoj nuolankaus atsidavimo kitų valiai piršlybų dainose matome tikrai mergaitės „puikumą“, kai ji nesivaržydama atmeta kandidatūras – našlio, girtuoklio, rūstaus būdo bernelio, pono.“ (D. Sauka)
---	--	---	---

Meninę priemonę iliustruokite šienapjūtės dainos „Dalgelį traukiau“ citata ir stebėkite, kaip veriasi įvairios teksto prasmės.

Palyginimas, nurodantis darbo pobūdį:	Pakartojimas, išreiškiantis darbinę nuotaiką:	Epitetas, nusakantis mergelės puošnumą:	Deminutyvas, išreiškiantis pamaloninimą:	Deminutyvas, išreiškiantis sumenkinimą:

„Duok man, mergele, / Šilko skarelę, / Aš išluostysiu / Sau prakaitėlį.“	„Aš tau neduosiu / Šilkų skarelės, / Tu nusišluostyk / Klevo lapeliu.“	„Sėski, mergele, / Ant pradalgėlio, / Pailsink savo / Kojas rankes.“	„Valio mano dalgelis, / Valio valio valio, / Valio šienpjovėlis, / Valio valio valio.“	„Traukiau dalgelį / Kaip kirminėlį, / Pjoviau žolėlį / Į pradalgėlį.“
---	---	---	---	--

Meninę priemonę iliustruokite vestuvinės dainos „Aš atsisakiau savo močiutei“ citata ir stebėkite, kaip veriasi įvairios teksto prasmės.

Retorinis kreipinys, nusakantis besikeičiančią jaunos merginos padėtį – ištekanti dukra atsisveikina su motina:	Pakartojimas, rodantis, kad mergina atsisveikina su iki tol buvusiu gyvenimu:	Kontrastas, nusakantis būsimą jaunamartės statusą:	Deminutyvai, atskleidžiantys dainos lyriškumą:	Epitetas, nusakantis būsimos jaunamartės gailestį prisiminus jaunas, nerūpestingas dienas:

„Aš atlankysiu savo močiutę / Ne vainikuota, o nuometuota.“	„Ieškok, močiute, sau verpėjatę, / Sau verpėjatę ir audėjatę.“	„O vainikėli žalių rūtelių, / N'ilgai žaliuosi ant mano galvelės.“	„Jau prisiverpiau baltų linelių, / Jau prisiaudžiau plonų drobelių. / Jau prisišiūravau baltų stalelių, / Jau prisišlaviau kiemo vejelės.“	„Mano kasytės žalių šilkelių, / Sienoj kabėste, mane virkdyste.“
---	--	--	--	--

Meninę priemonę iliustruokite karinės dainos „Aušta aušrelė“ citata ir stebėkite, kaip veriasi įvairios teksto prasmės.

Palyginimas, atskleidžiantis kario mirties faktą:	Epitetai, išreiškiantys dainos lyriškumą, sesers meilę broliui:	Kontrastas, bylojantis brolio, išjojančio į karą, viltį:	Retorinis klausimas, išreiškiantis skausmą dėl artimo žmogaus žūties:	Metafora, nusakanti sesers sielvartą broliui žuvus:

„Skalbki, sesele, / Brolio mandierėlę / Savo gailiom ašarėlėm...“	„Cit, neverk, sesele, / Balta lelijėle: / Kai išjosiu, vėl parjosiu.“	„Už Vilniaus miestelio, / Ant lygaus laukelio, / Šovė brolį kaip zuikelį.“	„Stovi seselė / Prie brolio šalelės, / Verkia gailiom ašarėlėm.“	„Vai žirge, žirge, / Žirge juodbėrėli, / Vai, kur dėjai mūs brolelį?“
--	---	---	--	---